

Strategii de predare/învățare ale vocabularului

Autor: O. Zingan

Înșușirea eficientă a lexicului specializat într-o limbă străină nu este doar preocuparea studenților dar și a profesorului. În acest articol ne vom axa pe rolul critic al profesorului în alegerea strategiilor și materialelor adecvate care să contribuie la îmbunătățirea însușirii termenilor noi de către studenți, atât în timpul activităților de clasă cât și a lucrului în autonomie.

Cunoașterea lexicului specializat în limbile de circulație internațională este crucială pentru libertatea profesională a viitorilor specialiști în epoca de globalizare și modernizare. Cursul de limbaj specializat la UTM, conceput pentru nivelul B2 conform cadrului European comun de referință pentru limbi (CEFR), încearcă să răspundă rigorilor societății moderne, dar și necesităților de comunicare profesională eficientă a viitorilor specialiști în performanța carierei. Succesul sau eșecul comunicării în context profesional va depinde în mare măsură de stăpânirea vocabularului de specialitate de către studenți. Cu referire la rolul vocabularului în comunicare David Wilkins (2002) susține că fără gramatică foarte puțin poate fi redat, dar fără vocabular *nimic* nu poate fi spus. (Without grammar very little can be conveyed, without vocabulary *nothing* can be conveyed) [1].

În viziunea lui Swan și Walter (1984) însușirea vocabularului este sarcina cea mai complexă și mai importantă cu care se confruntă cel ce studiază limba [2]. În prezentul articol vom trece în revistă strategii de predare/învățare a vocabularului specializat care ar putea stimula cel mai bine însușirea terminologiei și a cunoștințelor din domeniul studiat bazat pe predarea prin sarcini și predarea prin proiecte.

Cercetătorii disting două modalități majore de învățare a vocabularului nou: cea accidentală și prin studiu direct. Învățarea accidentală este un mijloc comun de învățare a vocabularului nou specific cititorilor competenți. Studenții cu vocabular bogat și cu

abilitați de lectură foarte bune, care citesc o varietate de texte, conștient sau inconștient, își îmbogățesc substanțial vocabularul fără instrucțiuni directe, utilizând repere din informația citită sau audiată. Studiul direct este eficient preponderent pentru studenții cu risc ridicat, cei cu un vocabular sărac [3]. Cu cât mai puțin studenții citesc, cu atât mai puține oportunități de îmbogățire a vocabularului aceștia au.

Reieșind din faptul că cele mai multe grupe/subgrupe sunt eterogene, profesorii adoptă o abordare mixta în predarea vocabularului. Această abordare oferă instruire directă, precum și oportunități de învățare accidentală [2]. (Prin instruirea directă se recurge la lucrul cu dicționarul, explicația profesorului, predarea reciprocă între colegi, activități de vocabular, pe când utilizarea situațiilor de comunicare, deducerea sensului din context se circumscriu în metode accidentale.)

Deși nivelul B1, conform CEFR, este o condiție necesară de acces în instituțiile superioare din RM [10], studenții înmatriculați la UTM au o pregătire lingvistică *diversă*: în grupă, engleza generală a studenților poate varia de la cel mai scăzut nivel de competență lingvistică până la utilizatori care vorbesc engleza fluent, (A1-C1); din lipsa de experiență profesională a studenților în sală se atestă înțelegerea inadecvată a terminologiei; studenții sunt slab motivați în învățarea limbii străine de specialitate. Toți acești factori, dar și numărul redus de ore pentru cursul LS fac predarea o activitate dificilă. Sarcina cadrelor didactice este de a înlătura carențele de limbaj ale studenților prin utilizarea instrumentelor care asigură însușirea calitativă a terminologiei noi într-un timp restrâns.

Considerăm că un factor-cheie în predarea lexicului nou este modul de prezentare a vocabularului pe pagină sau pe ecran. Este cunoscut faptul că procesul de învățare a vocabularului ține de memorie. În mod tradițional acesta apare ca o listă de termeni înainte sau după text. Cuvintele noi pot fi aranjate în ordine alfabetică sau consecutiv în ordinea în care apar în text. Multiplele scopuri didactice, pe de o parte, și timpul limitat de lucru în sală,

pe de altă parte, ne-au determinat să adoptăm ideea de taxonomie în structurarea listei de vocabular, cu alte cuvinte, să organizăm terminologia ce urmează a fi predată în fiecare unitate într-un sistem. Dicționarul Cambridge definește taxonomia ca un sistem de numire și organizare a lucrurilor cu calități similare în grupuri [4]. Adoptarea taxonomiei în structurarea vocabularului specializat se materializează în aranjarea termenilor într-o ierarhie, astfel încât conceptul-cheie amplasat sub un titlu este ramificat într-o serie de subtitluri care înglobează toți termenii ce se încadrează în acest concept [5]. De exemplu, la predarea terminologiei aferente ingineriei civile, tema “Construcția zgârie-norilor”, dezvoltăm conceptul-cheie, *zgârie-nori*, prin crearea a patru subsisteme cu genericul “elemente de structură”, “materiale de construcție”, “echipamente” și “tehnologii utilizate”. Scopul profesorului aici este de a clarifica prezentarea vocabularului prin plasarea termenilor aferenți sub numele generic corespunzător. Aranjând termenii noi în maniera descrisă mai sus avem certitudinea că chiar și un începător, care are nevoie de a recunoaște și de a folosi rapid termenii de bază, poate beneficia de această listă de cuvinte.

În opinia lui Vernau utilizarea taxonomiei are următoarele beneficii:

- Termenii sunt listați într-o manieră consistentă și previzibilă.
- Fixarea unităților de vocabular ia mai puțin timp.
- Utilizatorii identifică contextul termenilor mai ușor.
- Metoda este accesibilă studenților cu competență lingvistică mai scăzută [6].

La rândul nostru putem constata și unele dezavantaje, cum ar fi:

- Elaborarea vocabularului necesită mult timp.
- La selectarea termenilor se face simțită necesitatea colaborării cu specialiștii din domeniu.
- Poate apărea necesitatea de actualizare a sistemului.

Menționăm, de asemenea, că misiunea profesorului de limbă este cea de a preda lexicul nou, structuri de limbă. Vom evita, deci, de a ne aprofunda prea mult în specialitate și ne vom

axa în mare parte pe dificultățile lexicale, gramaticale și fonetice legate de conceptele studiate.

O atenție deosebită vom acorda îmbinărilor de cuvinte și în special celor ce conțin verbul specializat. Ellis (2001) susține că cunoașterea și utilizarea limbii poate fi reprezentată prin depozitarea de fragmente de limbaj în memoria de lungă durată și de eventualitatea ca unele îmbinări de cuvinte să fie utilizate în vorbire cu alte îmbinări, făcând abstracție de regulile gramaticale. *“language knowledge and language use can be accounted by the storage of chunks of language in long-term memory and by experience of likely particular chunks are to occur with other particular chunks, without the need to refer to underlying rules”* [7]. Putem desprinde, din acest citat, că cunoașterea sintagmelor/îmbinărilor de cuvinte este esențială în învățarea limbii. De exemplu, în predarea englezei de afaceri, vocabularul “The Market” va include îmbinări formate din substantive și verbe specializate, care asigură comunicarea elementară pe marginea subiectului dat. (*to market a product - a vinde un produs; to price goods - a stabili prețul bunurilor; to supply a factory - a aproviziona o uzină; to grant a discount - a oferi o reducere; etc.*)

Având în vedere complexitatea predării vocabularului specializat este indicat ca învățarea conceptelor noi să preceadă citirea textului de specialitate, acestea fiind fixate prin activități ludice. Studiile sugerează că studenții trebuie să întâlnească un cuvânt nou tipărit de mai multe ori pentru a-i reține sensul [8]. Printre primele tentative de fixare a termenilor noi putem propune un șir de activități de reperare, orientate spre dezvoltarea deprinderii de a reproduce corect și conștient noile unități de vocabular.

Dat fiind contextul social și abordarea perspectivei funcționale și pragmatice în predarea limbajelor de specialitate este oportun să se orienteze demersul didactic spre aspectele funcționale ale unităților studiate, și anume, folosirea acestora în situații comunicative. În aceste condiții, Moldovanu afirmă că doar sarcinile profesionale autentice raportate la nevoile concrete ale

studentului sunt în măsură să-i suscite interesul față de învățarea limbii și să-l motiveze să-și îmbunătățească competența lingvistică [10]. În cele ce urmează, prezentăm un studiu de caz la predarea temei “The Decision-Making Process”.

Problem: *Your company manufactures skis, so demand for your goods is seasonal. You’d like to make another product, something that sells in the summer, but what?*

Task 1. *Imagine you are part of the company management. Discuss with your colleagues different ways of tackling this problem using the decision-making diagram.*

Task 2. *Write a letter to the General Manager of the company and give your recommendations in solving the problem.*

Realizând o sarcină autentică din domeniul său profesional, studentul poate să-și dezvolte nu doar competențe comunicative, dar și profesionale în limba-țintă.

Un aspect important al acestui demers îl constituie selectarea strategiilor adecvate de predare/învățare a vocabularului care fac studentul să conștientizeze utilitatea limbii studiate. În continuare vom prezenta succint unele strategii de predare/învățare care se raportează la ideile expuse mai sus.

Abordarea cognitivă oferă atât oportunități de instruire directă, cât și de învățare accidentală a vocabularului. Pentru punerea în aplicare a abordării cognitive vom apela la unele strategii precum *brainstormingul*. Activarea cunoștințelor anterioare prin brainstorming este binevenită la intrarea în unitate sau introducerea într-o situație comunicativă. **Abordarea comprehensivă** vizează înțelegerea corectă a sensului mesajului și este indispensabilă în lucrul cu textul de specialitate. **Investigația** satisface curiozitatea studenților și totodată încurajează lucrul în autonomie.

Folosirea suportului vizual este extrem de utilă în lucrul cu studenții anului I, cărora le lipsește experiența profesională.

În predarea termenilor tehnici nu ne putem lipsi de imagini, schițe, scheme, care ilustrează un proces tehnologic, un aparat. Un alt material didactic este secvența video care permite profesorului să verifice comprehensiunea mesajului, să incite studenții la

comunicare. Acest suport generează dezvoltarea unui șir de competențe cum ar fi relatarea faptelor/proceselor văzute în document, interpretarea acestora la oral sau în scris, justificarea, exprimarea opiniilor/sentimentelor, etc.

Aplicarea tehnologiilor informaționale aduc un nou mediu educațional (Internet-ul) dar și noi valențe în procesul de predare/învățare. Accesul la resurse informaționale inepuizabile și posibilitatea de a interacționa cu colegii, profesorul și cu semeni din alte țări (în executarea unui proiect, participarea la discuții) contribuie în mare măsură la motivarea studenților de a studia limba străină. Cu toate acestea, problema pregătirii cadrelor didactice în domeniul aplicării tehnologiilor informaționale în instruire rămâne actuală. Profesorului nu-i rămâne decât să se autoinstruiască pentru a face față avalanșei fluxurilor informaționale [10].

Utilizarea modelelor de învățare prin cooperare schimbă esențial rolul profesorului: din tradiționalul transmițător de cunoștințe el devine un organizator, o călăuză a învățării. Metodele care promovează învățarea activă, asociată cu conceptul de „a învăța făcând” – „learning by doing”, sunt metodele care implică fiecare student din sală în procesul de învățare.

Un avantaj evident al învățării bazată pe proiect (ÎBP) este faptul că studenții sunt motivați să se angajeze responsabil în propria învățare. Realizarea proiectului dă sens și semnificație cunoștințelor, datorită gradului înalt de aplicabilitate imediată [9]. Abilitățile pe care le dezvoltă ÎBP sunt abilități de lucru necesare în lumea reală, abilități cerute de angajatori la locul de muncă, cum ar fi abilitatea de a lucra în echipă, de a lua decizii bine fondate, de a avea inițiativă și de a rezolva probleme complexe.

În concluzie putem afirma, că pentru a facilita vizualizarea termenilor noi în cadrul unei unități este oportună adoptarea ideii de taxonomie în structurarea listei de vocabular. Taxonomiile permit studenților să identifice cu ușurință unitățile de vocabular cu care nu sunt familiarizați și totodată oferă definiții precum și traducerea termenilor. Deși utilă, elaborarea paginii de vocabular

este anevoioasă, necesită cunoștințe, timp și sacrificiu din partea cadrului didactic.

În motivarea studenților de a-și forma competența lingvistică considerăm definitorie selectarea corectă a strategiilor de predare/învățare a vocabularului care fac studentul să conștientizeze utilitatea limbii studiate. Predarea prin sarcini dezvoltă abilități de reproducere corectă a unităților noi de vocabular. Aplicarea tehnologiilor informaționale și a suportului vizual contribuie în mare măsură la motivarea studenților de a studia limba străină. Învățarea prin cooperare și cea bazată pe proiect dezvoltă abilități de comunicare profesională eficientă.

Bibliografie:

1. Thornbury, S. *How to Teach Vocabulary*, Pearson Education Limited, Essex, 2002, p.13.
2. Swan M., Walter C., *The Cambridge English Course1*, Cambridge University Press, Cambridge, 1984.
3. *Helping Students Learn Vocabulary-Acquisition Skills*, Published by Glencoe/McGraw Hill, New-York, 2000-2005
http://www.glencoe.com/sec/teachingtoday/subject/vocab_acquisition.phtml
4. Cambridge Advanced English Dictionary, third edition, Cambridge University Press, Cambridge, 2008
5. Kahlal H. *Controlled and Uncontrolled Vocabulary Systems*,
<http://www.google.ro>
6. Vernau, J, 'How Does Taxonomy Work', 'The Business Benefits of Taxonomy', SchemaLogic, WA, 2005, p.4.
<http://cm-mitchell.com/PDFs/WP-BusinessBenefitsTaxonomy.pdf>
7. Ellis R. *The Study of Second Language Acquisition*, First edition, Oxford University Press, UK, 2001, pp.1-46.
8. http://www.glencoe.com/sec/teachingtoday/subject/vocab_acquisition.phtml
9. Coverlic D. . <http://www.schooledu.swt.edu>.
10. Materialele conferinței internaționale *Predarea limbajelor de specialitate în secolul al XXI-lea: realizări și perspective*, ASEM, Chișinău, 2012, pp.24; 543.